

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 08 czerwca 2018 r.

DKO-WOK.440.11.2018.MŁ

Pan
Bernard Gaida
Przewodniczący
Związku Niemieckich Stowarzyszeń
Społeczno-Kulturalnych w Polsce

Szanowny Panie Przewodniczący!

Odpowiadając, z upoważnienia Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, na przekazane Prezesowi Rady Ministrów, Mateuszowi Morawieckiemu w dniu 23 maja br. Stanowisko Delegatów na 49 posiedzenie Rady Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, a także na inne pisma kierowane w tej sprawie do Ministra Edukacji Narodowej przez przedstawicieli organizacji niemieckiej mniejszości narodowej uprzejmie informuję, że nieprawidłowości w organizacji nauczania języka niemieckiego jako obcego dla uczniów należących do niemieckiej mniejszości narodowej były w ostatnim czasie przedmiotem kilku spotkań przedstawicieli niemieckiej mniejszości narodowej z kierownictwem Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Przedstawiony problem należy rozpatrywać wyłącznie na gruncie obowiązujących przepisów prawa, a w szczególności:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997r., poz. 483 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 roku, poz. 823);
- Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r. poz. 2198, z późn. zm.);
- Rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej wydanych na podstawie art. 13 ust. 3 (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym z dnia 14 listopada

2007r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 263) oraz z dnia 18 sierpnia 2017r. (Dz. U. poz. 1627);

- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).

Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 2 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, język mniejszości to własny język mniejszości narodowej lub etnicznej. W myśl art. 4 ust. 1 ww. ustawy, każda osoba należąca do mniejszości ma prawo do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości, a wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociąga za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków. Ponadto przepis art. 8 pkt 4 przedmiotowej ustawy wskazuje, że osoby należące do mniejszości mają w szczególności prawo do nauki języka mniejszości lub w języku mniejszości.

Jeżeli uczeń uczestniczy w nauce języka mniejszości narodowej nie może równocześnie uczyć się w szkole tego języka jako języka obcego. Wszelkie próby odmiennej wykładni przepisów szeroko rozumianego prawa oświatowego, wskazujące na możliwość równoległego nauczania danego języka, jako języka mniejszości narodowej oraz języka obcego nowożytnego, prowadzą do nielogicznych i sprzecznych z celami kształcenia wniosków.

Istotnie, podstawy programowe nauczania języka obcego nowożytnego i języka mniejszości różnią się, inne są bowiem cele prowadzonego nauczania. Zgodnie z wymaganiami podstawy programowej, drugi język obcy jest nauczany „od początku w klasie VII A1- wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego”. Na tym etapie uczeń rozpoczyna naukę drugiego języka obcego, natomiast uczeń, który w klasie VII uczestniczy w zajęciach języka mniejszości narodowej, zgodnie z wymaganiami podstawy programowej, sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego lub etnicznego, czyta teksty ze zrozumieniem, rozpoznaje intencję nadawcy itp.

Jeżeli w szkole prowadzona jest nauka języka mniejszości, to uczniowie nią objęci (tak jak wszyscy pozostali uczniowie) w klasie VII powinni realizować naukę dwóch języków obcych nowożytnych, przy czym naukę drugiego języka obcego nowożytnego rozpoczyna się „od początku”, tj. od poziomu A1. Błędne rozwiązanie organizacyjne polegające na objęciu ucznia niemieckiej mniejszości narodowej nauczaniem języka własnego także jako języka obcego, nie tylko pozbawia tego ucznia prawa do nauki w szkole dwóch języków obcych nowożytnych, ale zmusza go do uczestnictwa w zajęciach zupełnie

nieprzystających do jego potrzeb i możliwości w zakresie kształcenia językowego.

Zgodnie z § 6 ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów (...) z dnia 18 sierpnia 2017 r. (Dz. U. poz. 1627) przed rozpoczęciem nauki języka mniejszości dyrektor szkoły ma obowiązek poinformować rodziców, którzy złożyli wniosek o objęcie ucznia nauczaniem języka mniejszości o:

- 1) celu prowadzonych zajęć i ich miejscu w tygodniowym rozkładzie zajęć;
- 2) informacjach odnotowywanych w dokumentacji przebiegu nauczania, na świadectwach szkolnych promocyjnych, świadectwach ukończenia szkoły oraz świadectwach dojrzałości - w przypadku udziału ucznia w zajęciach z języka mniejszości lub języka regionalnego;
- 3) warunkach i sposobie oceniania i klasyfikowania ucznia z zajęć z języka mniejszości lub języka regionalnego oraz nauki własnej historii i kultury, a także wpływie oceny z zajęć z języka mniejszości lub języka regionalnego na promowanie ucznia do klasy programowo wyższej oraz ukończenie szkoły;
- 4) uprawnieniach i obowiązkach uczniów przystępujących do egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego oraz o wymaganiach egzaminacyjnych.

Realizacja tego obowiązku przez dyrektora szkoły powinna ułatwić rodzicom uczniów podjęcie swobodnej decyzji, o której mowa w przywołanym wyżej art. 4 ust. 1 ustawy o mniejszościach narodowych (...). Jakiegokolwiek działania dyrektorów szkół, mające na celu wpływanie na decyzję rodziców, co do udziału ucznia w nauce języka mniejszości lub rezygnacji z tej nauki są niedopuszczalne i niezgodne z przepisami prawa.

Obowiązkiem dyrektora szkoły jest także zapewnienie kadry pedagogicznej, posiadającej kwalifikacje wymagane do nauczania w danym typie szkoły. Obowiązek ten dotyczy dyrektorów wszystkich szkół w Polsce, nie tylko szkół, w których uczą się dzieci należące do mniejszości narodowych.

Z uwagi na specyfikę edukacji językowej, konieczność zachowania jej ciągłości oraz mając na względzie wskazane trudności (np. upływające terminy zatwierdzania arkuszy organizacji szkół, problemy z zatrudnieniem kadry pedagogicznej o wymaganych kwalifikacjach), Ministerstwo Edukacji Narodowej poprosiło kuratorów o monitorowanie sytuacji w szkołach, aby od roku szkolnego 2019/2020 zapewnić uczniom klas VII szkół podstawowych nauczanie drugiego języka obcego nowożytnego zgodnie z obowiązującą podstawą programową.

Jednocześnie zwracam uwagę na fakt zwiększenia o 0,2 wagi subwencji oświatowej przeznaczonej dla uczniów objętych nauczaniem języka mniejszości w formie nauczania prowadzonego w dwóch językach i języku mniejszości. W opinii ministerstwa zwiększenie tego wskaźnika przyczyni się do podniesienia

jakości i zakresu nauczania języków mniejszości, stworzy też dodatkową zachętę dla nauczycieli do zdobywania kwalifikacji do nauczania także innych przedmiotów w języku mniejszości.

Poprawa jakości nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości jest niezbędna choćby z uwagi na fakt, że od wielu już lat żaden uczeń w Polsce nie zdecydował się przystąpić do egzaminu maturalnego z tego przedmiotu, pomimo stale rosnącej liczby uczniów uczestniczących w tej nauce (w obecnym roku szkolnym – ponad 55 tys.).

Prosząc o przyjęcie powyższych wyjaśnień, zapewniam o gotowości Ministra Edukacji Narodowej do stałego dialogu z mniejszością niemiecką w sprawach oświatowych w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Z wyrazami szacunku

Maciej Kopeć
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

- Michał Dworczyk, Sekretarz Stanu, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
- Paweł Szefernaker, Sekretarz Stanu, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
- Rafał Bartek, Przewodniczący Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim
- Agata Makiola, Prezes Opolskiego Oddziału Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego